

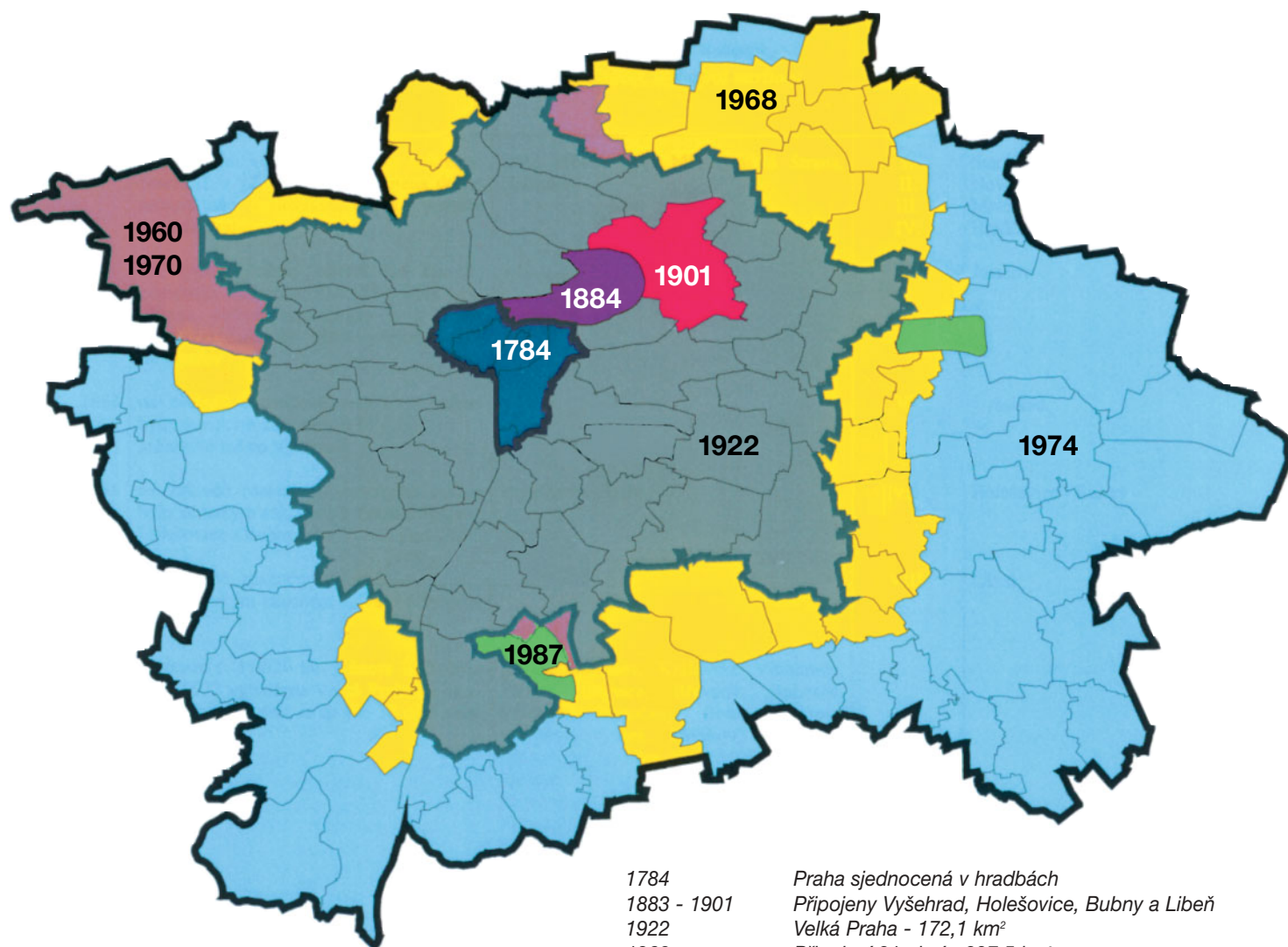
Jak vypadá hlavní město a jeho hasiči v současnosti

První zmínka o Praze jako hlavě království byla před rokem 1280. V době založení Hasičského sboru tvořilo Prahu Staré a Nové Město, Malá Strana, Hradčany a Josefov. Plocha města se od poloviny 19. století do současnosti zvětšila zhruba 50 krát, jen od roku 1968 do konce století vzrostla plocha města dvojnásobně a počet obyvatel tomu odpovídá. S rozvojem obchodní a průmyslové činnosti, do-

pravy a také z politicko-sociálních důvodů význam Prahy vzrůstal a rostly i její hodnoty, které bylo třeba chránit.

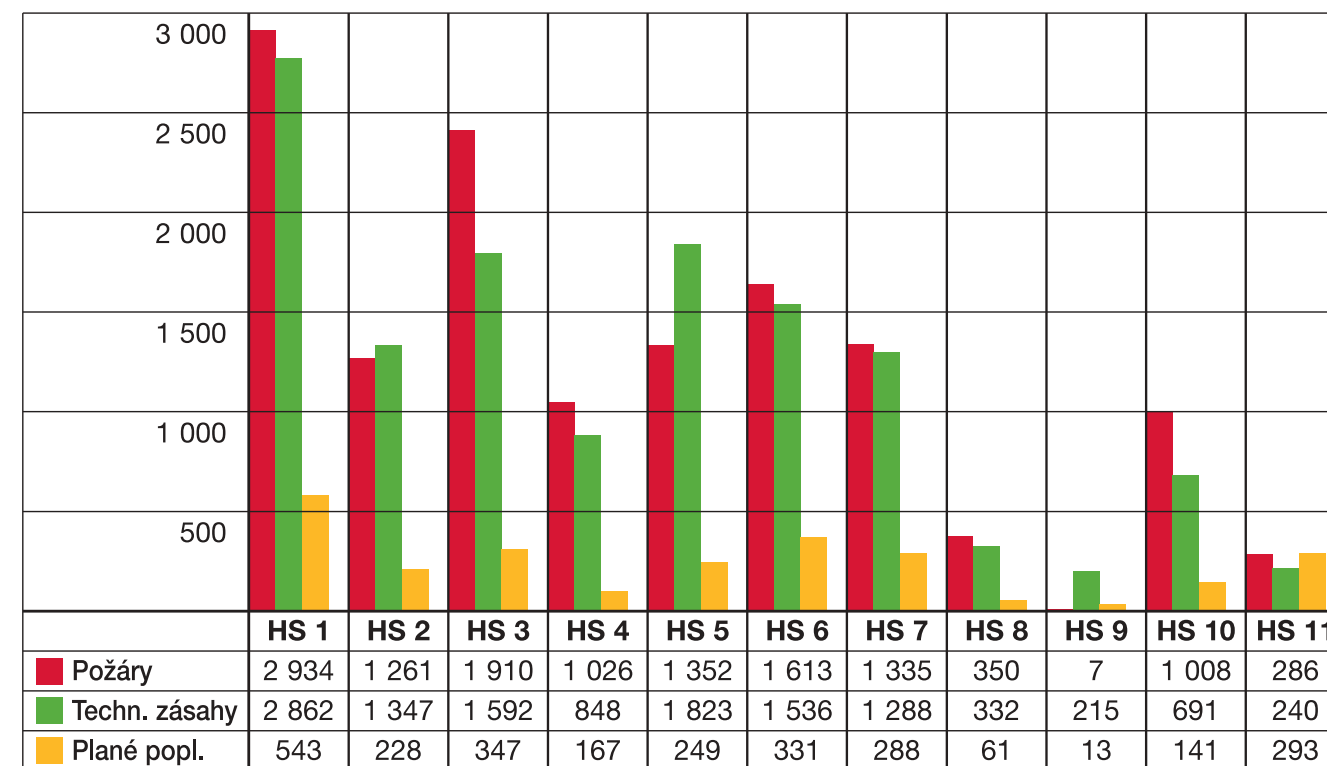
Na přelomu 20. - 21. století je hlavní město Praha samostatnou obcí, kterou řídí Zastupitelstvo, Rada a Magistrát hlavního města Prahy. Administrativně právně se Praha ve vnitřní struktuře člení na 57 městských částí s vlastními zastupitelstvy a úřady městských

částí. Městské části Praha 1 - 22 jsou pověřeny vykonávat pro další městské části činnosti v přenesené působnosti, stanovené Statutem hl. m. Prahy. Územně technicky se Praha člení na 112 katastrálních území a 726 urbanistických obvodů. V Praze bylo v roce 2001 evidováno celkem 1 178 787 obyvatel, což při celkové ploše 496,2 km² představuje průměrnou hustotu osídlení 2 381 obyvatel na 1 km².

1784 Praha sjednocená v hradbách
 1883 - 1901 Připojeny Vyšehrad, Holešovice, Bubny a Libeň
 1922 Velká Praha - 172,1 km²
 1968 Připojení 21 obcí - 297,5 km²
 1960, 1970 Korektury - 185,6 km²
 1974 Připojení 30 obcí, současný stav - 496,2 km²
 1987 Nová katastrální území

Mapa rozšíření hl. m. Prahy od roku 1883

Graf č. 1. Počty výjezdů stanic podle druhu případů, Praha 1996 - 2000.

Požárem se rozumí definované nežádoucí hoření se vzniklou nebo hrozící škodou na životě, zdraví osob či na majetku. Technickým zásahem se komě záchraně osob rozumí také odvracení nebo zamezení vlivu dopravních nehod, živelních pohrom nebo úniku nebezpečných látek. Planý poplach sice může být vyvolán svěvolným zneužitím jednotky, ale přes 90% planých poplachů je reakcí na signál elektrické požární signalizace.

Ročně však Prahu navštěvuje cca 2,5 milionu turistů a denně dalších 300 000 obyvatel dojíždějících do zaměstnání, pro které je třeba zajistit požární ochranu práce, ubytování a dalších služeb. Dominantou silniční sítě, dlouhé v hl. m. Praze 3 400 km, jsou magistrály dálničního typu, spojující navzájem hl. m. Prahu se všemi důležitými oblastmi a regiony. Na území města je 42 železničních stanic a zastávek, 6 autobusových nádraží, 4 letiště a 9 lodních přístavů a přístavišť na řece Vltavě a jejím soutoku s Beroučkou. Pražští hasiči chrání značné množství kulturně historických památek, budovy ústředních orgánů (Pražský hrad - sídlo prezidenta, objekty vlády, ministerstva, zastupitelské úřady) a také objekty 366 453 ekonomických subjektů (z toho 290 státních podniků, 4 366 družstev, 65 183 obchodních společností a 265 288 soukromých podnikatelů).

Základním posláním Hasičské-

ho záchranného sboru hl. m. Prahy je chránit životy, zdraví a majetek obyvatel hlavního města a poskytovat pomoc při mimořádných událostech. Stanovené povinnosti zajišťovalo např. v roce 2002 celkem 1 018 příslušníků (z toho více než 785 ve směnné službě) a 37 občanských zaměstnanců. V loňském roce bylo na území města evidováno více než 9 000 událostí, ke kterým byly přivolány hasičské jednotky nebo jejich orgány. Přestože se rozloha města padesátkrát znásobila, vzrostl počet stanic za sto let jen o tři, tedy na 11 a do roku 2005 by jich mělo být podle usnesení vlády z poloviny 90. let celkem 20!

K okamžitému nasazení je na stanicích HZS hlavního města Prahy připraveno:

- 30 dopravních vozidel a cisteren;
- 13 automobilových žebříků;
- 5 vysokozdvizných plošin;
- 22 speciálních zásahových vozidel (např. autojeřáb, vozy s vypro-

šovací technikou nebo s protichemickou výbavou apod.)

Kromě toho je v aktivní záloze ještě 115 vozidel, cisteren a dalších druhů doplňující techniky, jako jsou např. čerpadla, osvětlovací nebo destrukční agregáty, autobus atd. Pro kontinuální provoz výjezdových jednotek zajišťují servis specializovaná pracoviště strojní, spojové služby a informatiky.

Počty a druhy zásahů jednotlivých stanic HZS hl. m. Prahy představuje graf č. 1 na této straně.

Mimo běžných zásahů jsou příslušníci HZS hl. m. Prahy připraveni i na speciální služby, pro které se vyškolila a průběžným cvičením se stále připravují družstva lezců pro záchranu osob z výšek či hloubek, chemiků, potápěčů, horníků - pro práci pod zemí a specializovaného SAR - týmu (Search and Rescue). Tento tým se již osvědčil při pomoci po zemětřeseních např. v Turecku, nebo při likvidaci následků větrných smrštů

Důsledky událostí	1997	1998	1999	2000	2001	prům. za 5 let	2002
Požáry - přímá škoda (mil. Kč)	172,914	127,016	319,577	173,144	117,65	182,06	167,05
Uchráněné hodnoty jednotkami (mil. Kč)	598,28	264,159	1942,126	690,242	456,161	401,768	1 298,54
Zraněno osob celkem	520	539	530	570	637	560	831
z toho při požárech	102	127	97	110	85	104	124
Usmrceno osob celkem	93	105	97	130	113	108	136
z toho při požárech	11	11	8	7	7	9	8
Záchrana osob při požárech	24	14	81	163	28	62	45
Evakuace osob při požárech	1 358	9 591*	276	90	27	438**	797

Tabulka č. 1

* Metro

** Za 4 roky

ve Francii. Příslušníci týmu tam nejen vyhledávali a zachraňovali osoby, ale zajišťovali např. i náhradní zdroje elektrické energie pro celou obec.

Součástí činnosti HZS hl. města Prahy je také oblast statistiky a analýz, postihující nejen zjištění důsledků požárů, nehod či havárií, ale také vlastní činnosti hasičských jednotek. Tabulka č. 1 postihuje jednak vývoj výše přímých škod vzniklých požáry, jednak finanční objem hodnot, uchráněných zásahy hasičů. Výše škod a uchráněných hodnot jsou pochopitelně ovlivňovány ekonomickými faktory mimo vliv hasičů. Údaje o zraněných resp. usmrcených osobách vypovídají mimo jiné o stresujících faktorech, vznikajících při interakci záchranářů s oběťmi zejména dopravních nehod a požárů. V roce 2000 byl oproti průměrnému počtu velmi výrazný nárůst počtu zraněných osob (cca o 77 případů), kterým hasiči poskytovali účinnou pomoc. Evakuace osob probíhá bez přímé účasti hasičů a proto je výjimečným údaj z roku 1998, kdy

se při požáru ve stanici metra Můstek samovolně evakovali cestující z obou tras v této stanici. Uvedená data potvrzují záchranářské poslání hasičských sborů.

Další rozbor představuje objem pracovní doby strávené u zásahů. (Tabulka č. 2). Uvedený pětiletý průměr je 76,56% celkové doby denní služby jednotek HZS hl. m. Prahy a podniků (bez započtení noční pohotovosti na pracovišti!), představující aktivní práci při zásazích. Zbývající část pracovní doby je určena pro školení, výcvik, práci s technikou a odpočinek. Rozložení doby výjezdů je patrné z následujících grafů č. 2 a 3. Údaje o počtu nasazovaných hasičů dle druhu události ilustruje náročnost práce při požárech, kdy dlouhodobě vyšší než při ostatních druzích zásahů.

Další údaje ilustrující náročnou záchranářskou práci jsou například doby předpokládaného možného odpočinku v protikladu s reálnou skutečností. Na profesionální hasiče jsou kladeny vyšší požadavky než na spolupracující složky. Byly

zpracovány údaje z průběhu požárů a technických zásahů na území hlavního města v období roku 2001. Graf č. 2 znázorňuje porovnávací doby výjezdu jednotek HZS hl. m. Prahy a jednotek dobrovolných hasičů k požárům dle hodin dne v roce 2001. V době od 23:00 do 11:00 hodin zajišťují výjezdy k požárům jednotky HZS hl. m. Prahy, přičemž doba od 00:00 do 06:00 hodin je pohotovost na pracovišti a přesto podíl výjezdů k požárům v této době je 21,46%. Ojedinelé výjezdy dobrovolných jednotek k požárům dosahují 5,2% počtu výjezdů dobrovolných jednotek. Obdobná situace je u grafu č. 3, ilustrujícího výjezdy k technickým zásahům, kde však výjezdy jednotek HZS hl. m. Prahy k technickým zásahům v noci dosáhly 9,49% z celkového počtu takových výjezdů a výjezdy dobrovolných jednotek v té době nebyly vůbec.

Graf č. 4 ilustruje z činnosti hasičů nejenom nárůst celkového počtu zásahů, ale také pokles počtu požárů na úkor technických zásahů, v roce 2002 ovlivněný především

Jednotky	1997	1998	1999	2000	2001	Prům. za 5 let	2002
Celkem hodin u zásahu	4 912	4 396	4 236	4 281	4 537	4 472	10 486
z toho HZS Praha	3 919	3 378	3 345	3 446	3 642	3 546	7 479
Průměrný počet hasičů u události	8,0	7,78	7,36	7,56	7,21	7,58	6,79
z toho při požárech	9,90	9,43	9,20	9,53	9,09	9,43	7,98
Průměrná vzdálenost k události v km	4,93	5,06	4,86	4,99	5,14	4,99	6,16
z toho při požárech	5,27	5,27	4,95	5,16	5,03	5,13	5,08

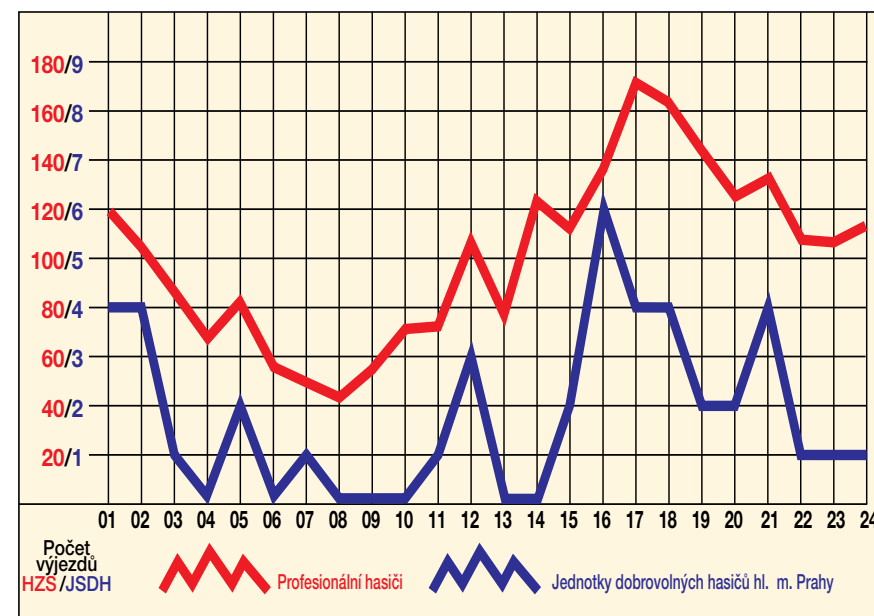
Tabulka č. 2 Nárůst doby u zásahu v roce 2002 je ovlivněn objemem práce v době povodní.

zásahy při povodních. Zajímavý je i průběh průměrného počtu hasičů na 1 zásah, související patrně i s předepsaným snížením početního stavu družstva. Narůstající počet zraněných hasičů má ve svém průběhu jeden potěšující rok kdy se počet zraněných nepočítal na desítky.

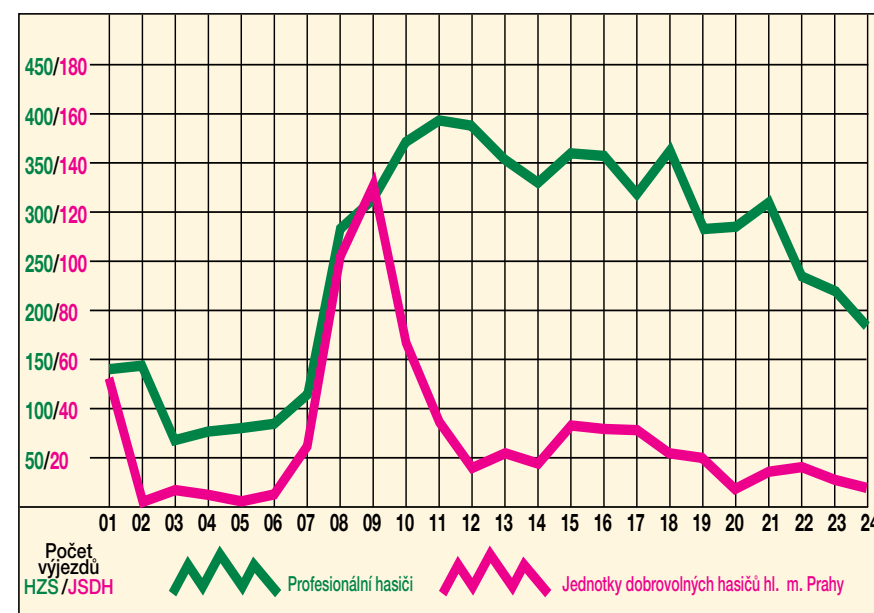
Není bez zajímavosti zjistit co všechno vlastně hasiči při zásazích dělají. Pro ilustraci byly vyhodnoceny zásahy z roku 2002. Samozřejmě, že nejčastější je průzkum, ten se musí dělat vždycky. Při 2 304 požárech byla především použita vysokotlaká voda v 1 096 případech, tradiční C-proudy na vodu byly použity 571krát, jednoduché hasební prostředky 295krát a logické je přirozené odvětrávání ve 216 případech a rozebírání konstrukcí 145krát. U ostatních zásahů, převážně technického charakteru se po provedeném průzkumu hasiči zaměřili nejčastěji na odstranění úniku ropných látek v počtu 1 741 případů zatímco odstranění překážek z komunikací bylo třeba provést 1 143krát. K dalším činnostem patří především čerpání vody, vnikání do uzavřeného prostoru nebo uzavírání vody, plynu či elektřiny.

Ke své činnosti potřebují hasiči nejen chladnou hlavu a hbité ruce, ale také techniku. Cisternová automobilová stříkačka typu CAS 24 má nejen zásobu vody, ale i hasební a záchranné nářadí a proto byla v roce 2002 použita pražskými hasiči v 9 199 případech a její starší sestra CAS 32 ve více než tisícovce případů. Automobilový žebřík AZ 30 byl nasazen 880krát, technické automobily byly použity v 715 případech a poměrně často - 238krát - byl nasazen automobilový jeřáb.

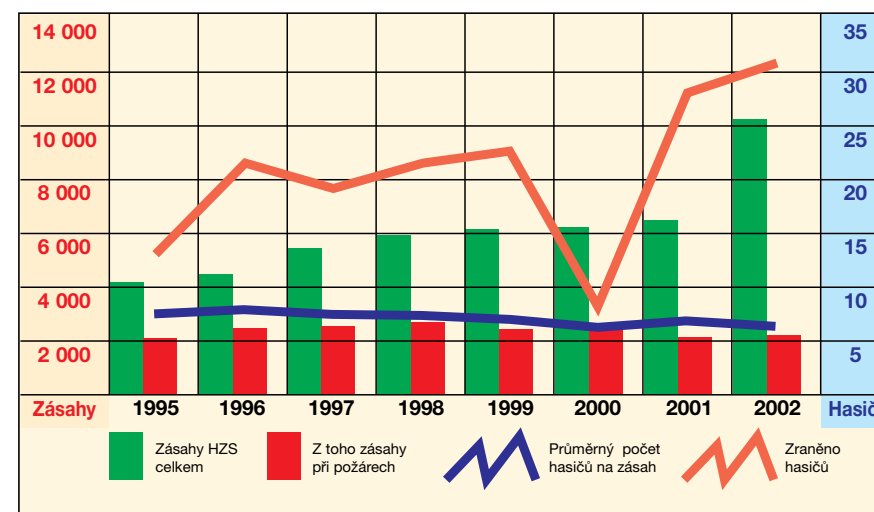
Když už se uvádějí nejčastější příčiny požárů, tradičně první příčky zaujímají jak u nás, tak i ve světě, technické závady s podílem 12,85% v roce 2002. Následuje úmyslné zapálení (7,9%) a kouření (3,1%), které má neslavný primát - nejvíce zraněných osob ze všech možných příčin požárů.

Graf č. 2 Doby výjezdů k požárům (2001)

Graf č. 3 Doby výjezdů k technickým zásahům (2001)

Graf č. 4 Činnost hasičů v Praze v období 1995 - 2002

Mezinárodní spolupráce a sousedská pomoc

Mezinárodní spolupráce v zahraničí se odrazila v uznání činnosti našeho týmu Search and Rescue - SAR. Již den po událostech 11. září 2000 byl na základě žádosti centrály NATO v Bruselu během několika hodin tým připraven k odletu do New Yorku. Po zmíněných událostech se i v hl. m. Praze projevil vliv celosvětové vlny rozesílání zásilek se záhadným práškem. Výjezdová skupina naší chemicko-technické služby likvidovala do konce roku více než 400 takových zásilek, což i při součinnosti s jednotkami pro běžný výjezd znamenalo použití speciálních chemických obleků a bezpečné zajištění převozu zásilek k identifikaci dalšími specialisty. Mezinárodní prestiž českých hasičů vzrostla v roce 2002 po akci „Týden hasičů v Praze“, kdy na podzimním zasedání Světové rady záchranářských organizací byla ČR přijata za člena. Pražští hasiči se ve zmíněném týdnu také podíleli na Světovém poháru ve vyprošťování osob z havarovaných vozidel, jehož soutěže proběhly

v Praze na Letné za účasti 30 týmů mj. z Jižní Afriky, Austrálie, Kanady a řady evropských zemí.

Kromě příslušníků výjezdových jednotek pracuje v HZS hl. m. Prahy velmi účinně i oblast prevence. Aktuální počet je sice jenom 66 příslušníků prevence v kontrolní, stavební, správní a výchovné činnosti, ale ročně zvládají na 10 000 vyjádření k projektové dokumentaci, přes 7 000 kolaudací a 400 kontrol. Významný úkol připadl hasičům od roku 2000, kdy převzali agendu ochrany a výchovy obyvatel. Tato oblast byla naplno prověřena v době pražských povodní v roce 2002, kdy 12 nových kolegů a kolegyně vytvářelo nejen potřebné podklady, ale také solidní zázemí pro přípravu účinných zásahů represivních jednotek.

Dalších 21 příslušníků z oblasti prevence je v odboru zjišťování příčin požárů, jehož úkolem je především spolupráce s policejními orgány při objasňování požárů, zpracování odborných vyjádření a analytická statistika veškerých výjezdů hasičských jednotek. Za

originální postup při šetření úmyslně založených požárů lze bezesporu označit výcvik policejního psa pro vyhledávání stop hořlavých kapalin na požářišti. Jen tak na okraj - fenka německého ovčáka má jméno Ashie, což je anglicky popel a tak jí hasiči i novináři důvěrně oslovují - Popelko!

I když je v Praze pro každodenní ochranu koncentrované techniko - průmyslové, administrativní a obchodní činnosti připraveno na výjezdu přes 220 profesionálů HZS hl. m. Prahy, je nezbytná ještě spolupráce s dalšími hasičskými jednotkami. Jsou to především HZS 13 podniků a 47 sborů dobrovolných hasičských jednotek v podnicích a v městských částech, zejména na okraji města.

Hasičský záchranný sbor hl. m.

PETR BURČIČ (SA)

JAN BORŮVKA (SA)

Prahy je součástí Hasičského záchranného sboru České republiky a plně spolupracuje s představiteli hl. m. Prahy, s odbory Magistrátu hl. m. Prahy a s představiteli a odbory městských částí. Právě ve spolupráci a za podpory představitelů a orgánů hl. m. Prahy pokračovala potřebná obměna a doplňování požární techniky, kdy byl především dokončen program nákupu potřebných automobilových žebříků - 2 kusy s dostupnou výškou 30 m a 1 kus s dostupnou výškou 52 metrů. Byla doplněna také další speciální technika (kontejnerový program) a doslova v bojových podmínkách začal být naplno využíván analyzátor nebezpečných látek. Rozsáhlá finanční podpora města se týkala také stavební

činnosti, kdy kromě jiného byla zahájena dostavba objektu mužstva na centrální stanici v Sokolské ulici či přestavba získaného objektu na hasičskou stanici v Radotíně.

Sousedská výpomoc je především projevem solidárnosti a sounáležitosti lidu hasičského. Jsou smlouvy a dohody o pomoci v hraničních oblastech regionů, hasebních okrsků hasičských stanic krajských nebo podnikových jednotek a není dogmatem, že podnikoví hasiči nesmějí za bránu podniku. Stovky požárů v Praze se neobešly bez nasazení kolegů z Českých drah, Metra, podniků Mitas, Barvy a laky nebo Česká televize a řady dalších. Kuriózní byla sousedská pomoc hasičů z Českých Budějovic, kteří projížděli Prahou a nachomýtlí se k požáru automobilu. Zastavili, uhasili, oznámili vše našemu operačnímu středisku a pokračovali na cestě domů. Výjezdy za hranice hlavního města Prahy nejsou zase až tak řídké, protože za poslední 4 roky jsme zaznamenali více než 270 takových pomoci. Jednalo se o celou škálu zásahů, které přesahuje vzpomínka na rozsáhlý požár chemičky v Litvínově, kde jsme v roce 1995 byli jen jednou četou ze všech pomáhajících hasičských jednotek z celé republiky.

V rámci předpokládaného vstupu České republiky do Evropské unie byly realizovány jednotlivé kroky k zavedení nového tísňového volání linky 112. Ve spolupráci s generálním ředitelstvím HZS ČR byli přijati jazykově vybavení operátoři a v průběhu roku 2002 již byl odzkoušen provoz nového specializovaného pracoviště operačního střediska.

Po zkušebním provozu začali operátoři pracovat naostro při summitu NATO, který se konal v listopadu v Praze. Stejně tak byli při summitu zapojeni do přípravy preventivních opatření orgány prevence a ochrany obyvatel v úzké součinnosti s výkonnými jednotkami, které odvedly skutečně úctyhodnou práci.

VLADIMÍR POLANECKÝ

Pražští hasiči pomáhají v roce 1999 při zemětřesení v Turecku (na protější straně) a zúčastňují se mezinárodních cvičení. Vpravo a vlevo nahoře záchrana osob i zvířat slaňováním při cvičení v Ralsku.

Účast Hasičského záchranného sboru hl. m. Prahy na Světovém poháru ve vyprošťování osob z havarovaných vozidel, který se konal v Praze na Letné v rámci mezinárodní akce „Týden hasičů v Praze“ roku 2002 (dole). Zcela vpravo australský rozhodčí.